

ZAGREBAČKO VINOGRADARSTVO U SREDNJEM VIJEKU

O širenju vinograda stanovnika **Gradeca** na udaljenije položaje, sjeverno od gradskih zidina, u gradskim arhivima ima dosta podataka još iz XIV stoljeća. Tako se prvi građanski vinograd u Črnomercu spominje 1357., na brdu Topličica 1395., a kod **Gračana 1396.**, te kod Kroga 1398. godine. Izvan gradskih područja vinogradi zagrebačkih građana javljaju se 1339.g. na kaptolskom posjedu na Bukovcu i 1376.g. kod pavlinskih samostana u Remetama.

Pritom na području Gradeca dominiraju građanski i kmetski vinogradi gradskih sela u podnožju Medvednice (**Gračani**, Kraljevec i dr.)

Od XV stoljeća za povezane skupine vinograda počinje se rabiti izraz **vinogorje** (promontorium). Razlog svrstavanja vinograda u vinogorje je bio praktične naravi, kako bi se lakše registrirale površine zasađene vinovom lozom, radi skupljanja „vinske desetine“.

Na **gradečkoj strani** najvažnije vinogorje je **gradsko vinogorje**, a uz njega se zapadno od Medveščaka, od zgrade do zgrade, u XVI stoljeću spominju i **Gračani**, Kraljevec, Ilica, Jelenovec, Prekrižje, Vrhovec, Kostanjevec, Topolovec sa Završjem, Bijenikom i Padonščakom, zatim Fraterščica, Mikulići, Petrovec, Šestine i Vrapće.

S ovim gradskim vinogorjem mogla su se mjeriti velika vinogorja istočno od Medveščaka, na **kaptolskom području**: Laščina, Bukovec ili Davidovec, Remečina, Novoveščina, Mirogoj i Okrišiel.

Ubiranje poreza u obliku „vinske desetine“ provodilo se, od 1531. do 1600. godine, u sabiralištu kod gradskog tornja, iz većeg dijela gradskog vinogorja (promontorium civitatis), s područja Prekrižja, **Gračana**, Remečine (potkraj stoljeća samo iz Male Remečine), cijelog ili dijela Kraljevca, dijela Laščine, Novoveščine, kadkad i dijelova Sv. Šimuna, Dolova, Vinca, Bukovca-Davidovca, a potkraj stoljeća i iz Markuševca, Zakutka, Bačuna, Deževca, Bidrašca, Prestičkog i Sudinščaka.

U sabiralištu na Novoj Vesi, od 1511. do 1578. godine, skupljala se desetina iz **Gračana**, Markuševca, Vrhovca, Deževca, Trnave, Bidrašca, Vidovca, Dolova, Bačuna, Štefanovca i Presečkog, a kasnije i dijela Novoveščine, Prekrižja, Laščine i Remečine. Uz neka od navedenih sela od 1572. godine, ovdje se ubire i desetina od obje Remečine, cijele Laščine i cijelog Bukovca ili Davidovca.

Uz ove podatke, pozabavili smo se i pitanjem tko je obrađivao gradske vinograde, točnije iz kojih su gradskih sela bili kmetovi koji su ih obavljali. Uzgoj i obrađivanje vinograda traže, osim mnogo radne snage, i stanovitu stručnu specijalizaciju, pogotovo za prvu rezidbu, kojom se regulira rodnost, te za povaljivanje grebenica. Za te poslove Grad je najčešće koristio kmetove iz podsljemenskih sela, jer su oni imali i vlastite vinogarde, pa su bili vični vinogradarskim poslovima.

Prema zabilježenim podacima iz gradskih arhiva, pravi majstori u tome su bili seljaci iz **Gračana**, jer gotovo isključivo su oni obrađivali najvažniji gradski vinograd Kocil, a jedino im 1577.g. pri njegovom kopanju pomažu kmetovi iz Krča. **Gračanci** prema potrebi priskaču i kod opsežnijih radova u drugim vinogradima, pogotovo Kozjeg hrpta, kojeg 1558.g. kolče, a 1560.g. u njemu povaljuju grebenice. Nadalje oni dovoze i kolje u vinograd, a pred berbu drmaju bačve (kamenim oblucima u njima da bi razbili naslage berse).

Prema ovim podacima, očito da je cijelo naše briješko područje, koje kolokvijalno zovemo „Zagrebačko prigorje“, od Čučerja na istoku do Mikulića na zapadu, bilo zasađeno vinovom lozom, a vinogradi su bili prigorcima na ponos i diku sve do pedesetih godina XX stoljeća. Nestajanje tih velikih površina prigorskog vinogorja nastalo je zbog velikog doseljavanja i time žestoke urbanizacije našeg lijepog kraja, pri čemu domaće stanovništvo nažalost nije izdržalo financijske ponude, te je svoju djedovinu, uključivo i vinograde, prodavalo praktično u bescijenje.

Danas se u Gračanima vinogradi mogu, nažalost, izbrojati samo na prste. Zato svaka čast svima koji su sačuvali tu kulturu do današnjih dana, protivno urbanizaciji i betonizaciji ovog krajolika, te time održali naše davno obilježje i jednu vrijednu, više od sedam stoljeća staru tradiciju, gračanskog seljaka.

Tekst pripremio: Berislav Čegelj.

po prebiranjima u gradskim arhivima velikog prijatelja Gračana, „suseda z Laščine“, g. Ivica Drusanya (poklonio desetak crteža gračanskih hiža našem muzeju), a u znak sjećanja na djeda Ladislava (Lacka) Čegelj, prvog predsjednika HSPD „Podgorac“ (1907.-1908.), ali i prvog verificiranog vinogradara, koji je „Amerikanski cepio lozu na zeleno“ (Svedožba Gospoštije Antun Nossan i sinovi, od Okrugljak 11.07.1894.) i člana Povjerenstva za kontroliranje vina na području upravne općine Sesvete i Šestine (Imenovanje Velikog Župana Županije Zagrebačke, od 25.02.1912.g.).